

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Method) เพื่อวิเคราะห์หาตัวแปรที่สามารถจำแนกนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมแตกต่างกันระหว่างกลุ่มकारและกลุ่มผู้ถูกละเลย รวมทั้งพิจารณาว่าตัวแปรใดมีส่วนสำคัญมากน้อยในการจำแนกกลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2530 โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 1,696 คน ดังแสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรที่ใช้ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย จำแนกตามระดับชั้นและโรงเรียน

โรงเรียน	ระดับชั้น	มัธยมศึกษาปีที่ 1	มัธยมศึกษาปีที่ 2	มัธยมศึกษาปีที่ 3	รวม
สาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		260	246	237	743
สาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทร- วิโรฒประสานมิตร		245	246	234	725
สาธิตแห่งมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์		-	228	-	228
รวม		505	720	471	1,696

จากจำนวนประชากรที่ใช้ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,696 คน ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ กลุ่มดาว (Star) และกลุ่มผู้ถูกละเลย (Neglectee) รวมทั้งสิ้น 746 คน ดังแสดงในตารางที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย จำแนกตามฐานะทางสังคมมิติ และระดับชั้น

ระดับชั้น	ฐานะทางสังคมมิติ		รวม
	ดาว	ผู้ถูกละเลย	
มัธยมศึกษาปีที่ 1	94	109	203
มัธยมศึกษาปีที่ 2	121	176	297
มัธยมศึกษาปีที่ 3	97	149	246
รวม	312	434	746

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1. แบบทดสอบทางสังคมมิติ เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวของ นอร์แมน อี. กรอนลันด์ (Gronlund 1959 : 23-25) โดยกำหนดสถานการณ์ขึ้น 3 สถานการณ์คือ สถานการณ์ที่ 1 ให้เลือกเพื่อนที่ตองการนั่งเรียนใกล้กัน สถานการณ์ที่ 2 ให้เลือกเพื่อนที่ตองการทำงานด้วยกัน และสถานการณ์ที่ 3 ให้เลือกเพื่อนที่ตองการคุยหรือเล่นด้วยกัน โดยในแต่ละสถานการณ์ จะมี 5 ทางเลือก คือให้นักเรียนเลือกเพื่อนได้ สถานการณ์ละ 5 คน ซึ่งในแต่ละสถานการณ์ นักเรียนอาจเลือกเพื่อนคนเดิมหรือไม่ก็ได้

2. แบบสอบแมทริกซ์ก้าวหน้ามาตรฐาน (Standard Progressive Matrices)

เป็นแบบสอบที่พัฒนาขึ้นโดย เจซีราเวน (J.C. Raven) เป็นแบบสอบความสามารถของบุคคลในการเข้าใจรูปภาพที่ความหมายด้วยการสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างภาพ รับรู้ลักษณะของรูปภาพที่จะนำมาเติมความสัมพันธ์ในระบบที่มียู (Anastasi 1976 : 291)

ลักษณะของแบบสอบแบ่งมีชุดออกเป็น 5 อนุกรม แต่ละอนุกรมมีปัญหา 12 ข้อ รวมทั้งหมด 60 ข้อ มีระดับความยากเพิ่มขึ้นตามลำดับข้อและตามลำดับอนุกรม ข้อสอบแต่ละข้อมีส่วนของฉากฉายที่ขาดหายไป ซึ่งผู้รับการทดสอบต้องเลือกคำตอบเพียงคำตอบเดียวจากตัวเลือกที่กำหนดให้ 6 หรือ 8 ตัวเลือก มาเติมส่วนที่ขาดหายไปให้เข้าชุดกันได้ ในการตอบแต่ละอนุกรม ผู้รับการทดสอบต้องใช้ความสามารถในการทำแตกต่างกันไปคือ อนุกรม เอ (Set A) เป็นอนุกรมเกี่ยวกับความแม่นยำในการจำแนก

อนุกรม บี (Set B) เป็นอนุกรมเกี่ยวกับการอุปมาอุปไมย

อนุกรม ซี (Set C) เป็นอนุกรมเกี่ยวกับการสลับลำดับ

อนุกรม ดี (Set D) เป็นอนุกรมเกี่ยวกับการสลับสวทลาย

อนุกรม อี (Set E) เป็นอนุกรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเหตุผล

(Raven 1960 : 2)

แบบสอบนี้มีค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.76 ถึง 0.91

(Raven 1960 : 8) ส่วนอัมพร ฉัตรปญญารัตน์ ใ้หน้าแบบสอบนี้มาใช้ศึกษากับนักเรียนอายุ 12-16 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1,114 คน หากความเที่ยงโดยวิธีสุครุเคอร์-ริชาร์ดสัน สูตร 20 (Kuder-Richardson 20) ได้ค่าความเที่ยงอยู่ในช่วง 0.88-0.89 (อัมพร ฉัตรปญญารัตน์ 2521 : 38) และ ปณิตคา นิลหงงา ใ้หน้าแบบสอบนี้มาใช้ศึกษากับนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 3 หากค่าความเที่ยงโดยวิธีสุครุเคอร์ริชาร์ดสัน สูตร 20 โดยใช้ กับกลุ่มตัวอย่างชั้นละ 40 คน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.73 และ 0.84 ตามลำดับ (ปณิตคา นิลหงงา 2527 : 24) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบสอบฉบับนี้มีค่าความเที่ยงสูงพอสมควรที่จะนำมาเป็นเครื่องมือในการวัดระดับเชาว์ปัญญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้

การให้คะแนนของแบบสอบแมทธิสกีวหนามาตรฐาน กำหนดให้คะแนน
ชอถกชอละ 1 คะแนน ชอบิคชอละ 0 คะแนน แลวรวมคะแนนทั้งหมดไคเป็นคะแนนคิบ
ชองกลุ่มตัวอย่างแต่ละคน จากนั้นแปลงคะแนนคิบให้เป็นคะแนนระคิบเชาวนปัญญา (IQ)
โดยใชสูตรดังต่อไปนี้ (ชัยทร วิชาวุธ 2524 : 379)

$$\text{ระคิบเชาวนปัญญา (IQ)} = 100 + 15 (Z)$$

$$\text{โดยที่ } Z = \frac{X_i - \bar{X}}{S.D.}$$

เมื่อ X_i คือคะแนนที่ไคจากแบบสอบแมทธิสกีวหนามาตรฐานชองกลุ่ม
ตัวอย่างคนที่ i

\bar{X} คือมัชฌิมเอชคณิตชองคะแนนจากแบบสอบแมทธิสกีวหนามาตรฐาน

S.D. คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานชองคะแนนจากแบบสอบแมทธิสกีว
หนามาตรฐาน

ผู้วิจัยดำเนินการสอบนักเรียนเองเป็นกลุ่มครั้งละชั้นเรียน โดยกำหนดเวลาให้
40 นาที ตามความเหมาะสมชองระยะเวลาใน 1 คาบชองโรงเรียน แลไคหาความเที่ยง
ชองแบบสอบทั้งฉบับนี้อีกครั้ง โดยใชสูตรคูกเกอร์-ริชาร์คสัน สูตร 20 (Downie and
Health 1974 : 240) จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา คือระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ปีที่ 2 แล ปีที่ 3 จำนวน 203, 297 แล 246 คน ตามลำดับ ไคค่าสัมประสิทธิ์ความ-
เที่ยงชองแบบสอบ เท่าคิบ 0.82, 0.85 แล 0.78 ตามลำดับ

3. แบบสำรวจนิสัยในการเรียน เป็นแบบสำรวจนิสัยในการเรียนชอง
ประหยค ทองมาก ที่พัฒนาขึ้นใหม่ พ.ศ. 2518 ไคปรับปรุงจากแบบสำรวจนิสัยในการ
เรียนชอง สุภาพรรณ โคตรจรัส มีจำนวน 40 ชอกระทง หาความเที่ยงโดยวิธีแบ่งครึ่ง
(Split - Half) ไคค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงชองแบบสำรวจทั้งฉบับเท่ากับ 0.8461
เมื่อนำไปทดสอบไคกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ปีการศึกษา 2518 จำนวน 112 คน
(ประหยค ทองมาก 2518 : 34-35)

ชอคำถามทั้ง 40 ชอ เป็นการถามเกี่ยวกับการปฏิบัติในการเรียน นิสัย
ในการเรียนโดยทั่วไป นิสัยในการอ่านแลการจดงาน นิสัยในการตั้งสมาธิ แล การ
แบ่งเวลาในการเรียน มีชอความหังคานนิมาน (Positive) แลคานนิเสช (Negative)
การตอบจะมี 5 ตัวเลือก การตรวจให้คะแนนแบ่งไคเป็น 2 แบบ คือ

ข้อความทางค่านิยม ให้ 4 คะแนน สำหรับผู้ที่เลือกตอบ ทำบ่อยครั้งที่สุด และให้ 3, 2, 1, และ 0 คะแนน สำหรับผู้ที่เลือกตอบ ทำบ่อยมาก ทำปานกลาง ทำน้อยมาก และไม่เคยทำเลย ตามลำดับ

ข้อความค่านิยม ให้ 0 คะแนน สำหรับผู้ที่เลือกตอบ ทำบ่อยครั้งที่สุด และให้ 1, 2, 3 และ 4 คะแนน สำหรับผู้ที่เลือกตอบ ทำบ่อยมาก ทำปานกลาง ทำน้อยมาก และไม่เคยทำเลย ตามลำดับ

คะแนนจากแบบสำรวจนิสัยในการเรียน จะคิดจากคะแนนเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละขงกระทงรวมกัน ผู้ที่ใดคะแนนมากกว่าถือว่ามีความนิยมในการเรียนดีกว่าผู้ที่ใดคะแนนน้อยกว่าผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสำรวจนิสัยในการเรียนนี้จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย โดยจำแนกตามระดับชั้นการศึกษา คือระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และ ปีที่ 3 จำนวน 203, 297 และ 246 คน ตามลำดับ ใช้วิธีการหาความเที่ยงแบบแบ่งครึ่ง (Split-half) (Garrett 1960 : 339) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.86, 0.77 และ 0.83 ตามลำดับ

4. แบบวัดทัศนคติ เป็นแบบวัดตามอรรถาของจุมพล พูลภัทรชีวิน และจรัส บุญถำนันท ที่ร่วมกันพัฒนาขึ้นในปี พ.ศ. 2514 โดยปรับปรุงจากเครื่องมือวัดตามอรรถาของอีพิโซค วรานูสันติกุล ซึ่งสร้างขึ้นตามแนวความคิดของ ปีแอร์ และ แฮร์ริส (Piers and Harris) กิซ กัท และฮิลเบิร์ต (Gough and Heilbrun) มีจำนวน 40 ขงกระทง หาความเที่ยงโดยวิธีแบ่งครึ่ง (Split-Half) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบวัดทั้งหมด เท่ากับ 0.859 เมื่อนำไปทดสอบใช้กับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2514 จำนวน 100 คน (จุมพล พูลภัทรชีวิน 2515 : 36-39)

ข้อคำถามทั้ง 40 ข้อ เป็นการถามเกี่ยวกับสภาพความรู้สึก ความคิด ทัศนคติ และสภาพทั่ว ๆ ไปที่เป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง มีข้อความทั้งค่านิยม (Positive) และค่านิยม (Negative) การตอบจะมี 5 ตัวเลือก การตรวจให้คะแนน แบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ

ข้อความทางค่านิยม ให้ 4 คะแนน สำหรับผู้ที่เลือกตอบ จริงที่สุด และให้ 3, 2, 1 และ 0 คะแนน สำหรับผู้ที่เลือกตอบ จริงมาก จริงครึ่งเดียว จริงน้อย และไม่จริงเลย ตามลำดับ

ข้อความทางค่านิยม ให้ 0 คะแนน สำหรับผู้ที่เลือกตอบ จริงที่สุด และให้ 1, 2, 3 และ 4 คะแนน สำหรับผู้ที่เลือกตอบ จริงมาก จริงครึ่งเดียว จริงน้อย และไม่จริงเลย ตามลำดับ

คะแนนจากแบบวัดทัศนคติคน จะคิดจากคะแนนเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อกระทงรวมกัน ผู้ที่ใดคะแนนมากกว่าถือว่าเป็นผู้มีทัศนคติคนที่ดีกว่าผู้ที่ใดคะแนนน้อยกว่า ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความเที่ยงของแบบวัดทัศนคติคนนี้จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยโดยจำแนกตามระดับชั้นการศึกษา คือระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 จำนวน 203, 297 และ 246 คน ตามลำดับ ใช้วิธีการหาความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach 1970 : 161) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.87, 0.87 และ 0.89 ตามลำดับ

5. แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นแบบทดสอบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ ทศพร ประเสริฐสุข ที่พัฒนาขึ้นในปี พ.ศ.2523 ในข้อความจะเป็นเรื่องที่ครอบคลุม ลักษณะแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามทฤษฎีของแมคเคลแลนด (McClelland) และแอตคินสัน (Atkinson) มีจำนวน 58 ข้อกระทง หาความเที่ยงของแบบทดสอบโดยวิธีแบ่งครึ่ง (Split-Half) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.776 เมื่อนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2523 จำนวน 137 คน (ทศพร ประเสริฐสุข 2525 : 120-124)

ข้อคำถามทั้ง 58 ข้อ จะถามเกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น รวมทั้ง อคติและนิสัยที่ผู้ตอบมักประพฤติปฏิบัติเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ข้อคำถามมีทั้ง ข้อความที่เป็นค่านิยม (Positive) และค่านิยม (Negative) การตอบจะมี 5 ตัวเลือก การตรวจให้คะแนนแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ

ข้อความทางค่านิยม ให้ 4 คะแนน สำหรับผู้ที่เลือกตอบ จริงที่สุด และให้ 3, 2, 1 และ 0 คะแนน สำหรับผู้ที่เลือกตอบ จริงมาก จริงครึ่งเดียว จริงน้อย และไม่จริงเลย ตามลำดับ

ข้อความทางค่านิยม ให้ 0 คะแนน สำหรับผู้ที่เลือกตอบ จริงที่สุด และให้ 1, 2, 3 และ 4 คะแนน สำหรับผู้ที่เลือกตอบ จริงมาก จริงครึ่งเดียว จริงน้อย และไม่จริงเลย ตามลำดับ

คะแนนจากแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะคิดจากคะแนนเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อกรวมกัน ผู้ที่ใดคะแนนมากกว่าถือว่ามีความแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าผู้ที่ใดคะแนนน้อยกว่า ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความเที่ยงของแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นี้ จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 จำนวน 203, 297 และ 246 คน ตามลำดับ ใช้วิธีการหาความเที่ยงโดยวิธีสหสัมพันธ์หรืออาฟ่า (Cronbach 1970 : 161) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.92, 0.89 และ 0.91 ตามลำดับ

6. แบบสอบถามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้แนวคิดในเรื่อง คັນนี้ การแบ่งระดับคັນนี้ และการให้คะแนนในแต่ละระดับคັນนี้ของ นิยะดา ศรีจันทร์ (2521 : 78-86) ได้คັນนี้ที่ใช้ในการบ่งชี้ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว จำนวน 3 คັນนี้ คือ ระดับการศึกษาของบิดาหรือมารดา อาชีพของบิดาหรือมารดา และรายได้บิดาหรือมารดา

ลักษณะของแบบสอบถามนี้ มีข้อความทั้งแบบเติมคำและแบบเลือกตอบ เป็นการถามข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนในเรื่องต่าง ๆ ตามคັນนี้ที่ใช้ ความหมายและการแบ่งระดับตลอดจนเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละคັນนี้ มีดังต่อไปนี้

ระดับการศึกษาของบิดาหรือมารดา หมายถึง การศึกษาชั้นสูงสุดของบิดาหรือมารดา โดยจะถือระดับการศึกษาของบิดาหรือมารดาเพียงคนใดคนหนึ่งที่มีคะแนนระดับการศึกษาสูงกว่า แบ่งออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 6	หมายถึง ระดับปริญญาโท หรือเทียบเท่าหรือสูงกว่า	ให้ 6 คะแนน
ระดับที่ 5	หมายถึง ระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	ให้ 5 คะแนน
ระดับที่ 4	หมายถึง ระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า	ให้ 4 คะแนน
ระดับที่ 3	หมายถึง ระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	ให้ 3 คะแนน
ระดับที่ 2	หมายถึง ระดับประถมศึกษา	ให้ 2 คะแนน
ระดับที่ 1	หมายถึง ไม่ได้รับการศึกษา	ให้ 1 คะแนน

อาชีพของบิดาหรือมารดา หมายถึง อาชีพของบิดาหรือมารดาที่ทำอยู่ในปัจจุบัน โดยจะถือระดับอาชีพของบิดาหรือมารดาเพียงคนใดคนหนึ่ง ที่มีคะแนนจากระดับอาชีพที่สูงกว่า แบ่งออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 6 หมายถึง ระดับวิชาชีพ เช่น รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
นักกฎหมาย ผู้พิพากษา นักบริหารการศึกษา แพทย์ วิศวกร สถาปนิก นักวิทยาศาสตร์
นักกีฬา ระดับแชมป์อาชีพ อาจารย์ระดับมหาวิทยาลัย เป็นต้น

ระดับที่ 6 นี้ ให้ 6 คะแนน

ระดับที่ 5 หมายถึง ระดับวิชาชีพ ซึ่งได้รับความรับผิดชอบน้อยกว่า เช่น
เภสัชกร พยาบาล นายธนาคาร ครูสอนในโรงเรียน เป็นต้น

ระดับที่ 5 นี้ ให้ 5 คะแนน

ระดับที่ 4 หมายถึง ระดับกึ่งวิชาชีพ เช่น เจ้าหน้าที่ส่วนตัว
บรรณาธิการของสมุด นักเทคนิคการแพทย์ ผู้จัดการร้านเล็ก ๆ เกษตรกรที่เป็นเจ้าของไร
และฟาร์ม ผู้ประกาศรายการทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น

ระดับที่ 4 นี้ ให้ 4 คะแนน

ระดับที่ 3 หมายถึง ระดับอาชีพที่ต้ออาศัยทักษะ เช่น ช่างต่าง ๆ
พนักงานขายของ เป็นต้น

ระดับที่ 3 นี้ ให้ 3 คะแนน

ระดับที่ 2 หมายถึง ระดับอาชีพที่ต้ออาศัยทักษะ เช่น คนขับรถ คนรับใช้
เสมียนพิมพ์ดีด คนงานก่อสร้าง เป็นต้น

ระดับที่ 2 นี้ ให้ 2 คะแนน

ระดับที่ 1 หมายถึง ระดับอาชีพที่ไม่ต้ออาศัยทักษะและการฝึกฝนเป็น
พิเศษ เช่น นักการภารโรง กวาดถนน ชูคนถนน เป็นต้น

ระดับที่ 1 นี้ ให้ 1 คะแนน

รายได้ของบิดามารดา หมายถึง รายได้ของบิดาและมารดาในปัจจุบัน
รวมกัน (พ.ศ.2530) แบ่งออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 6	หมายถึง	รายได้สูงกว่า	12,380	บาทต่อเดือน	ให้	6	คะแนน
ระดับที่ 5	หมายถึง	รายได้	10,381-12,380	บาทต่อเดือน	ให้	5	คะแนน
ระดับที่ 4	หมายถึง	รายได้	8,381-10,380	บาทต่อเดือน	ให้	4	คะแนน
ระดับที่ 3	หมายถึง	รายได้	6,381-8,380	บาทต่อเดือน	ให้	3	คะแนน
ระดับที่ 2	หมายถึง	รายได้	4,381-6,380	บาทต่อเดือน	ให้	2	คะแนน

ระดับที่ 1 หมายถึง รายได้ต่ำกว่า 4,381 บาทต่อเดือน ให้ 1 คะแนน

คะแนนฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว คัดจากคะแนนรวมที่ได้ จากดัชนีทั้ง 3 ดัชนี

7. แบบสอบถามฐานะการเป็นผู้นำ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้ แนวความคิดในการคัดเลือกนักเรียนที่เป็นผู้นำและนักเรียนที่เป็นผู้ตามของ จุมพล พุทธิพรชวิน (2515 : 92) และใช้ศึกษาทดลองจนสำรวจถึงตำแหน่งต่าง ๆ ของนักเรียนที่โรงเรียนได้ มอบหมายให้รับผิดชอบในกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียน

ขอคำถามเป็นแบบเลือกตอบโดยถามข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนในเรื่อง ของการเป็นผู้นำ ภายในปีการศึกษา 2530 ผู้วิจัยกำหนดตัวเลข 1 สำหรับผู้ที่ได้รับหรือเคย ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำในปีการศึกษานั้น และตัวเลข 0 สำหรับผู้ที่ไม่ได้ รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำในปีการศึกษาดังกล่าว การเป็นผู้นำที่พิจารณาเป็นตัวเลข 1 ได้แก่ ตำแหน่ง หัวหน้าห้อง รองหัวหน้าห้อง ประธานชุมนุมต่าง ๆ รองประธานชุมนุม ต่าง ๆ หัวหน้าสารวัตร ลูกเสือ-เนตรนารี อนุศาสนา หัวหน้ากิจกรรมพิเศษอื่น ๆ เช่น เทรนนิ่ง สวัสดิการห้อง เป็นต้น นอกเหนือจากตำแหน่งเหล่านี้ให้เป็นตัวเลข 0

8. แบบสอบถามความพอใจในรูปร่างหน้าตาตามการรับรู้ของเพื่อนเป็น แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาคนควาเอกสารต่าง ๆ แล้วได้แนวความคิดว่า รูปร่างหน้าตา น่าจะมีส่วนในการจำแนกนักเรียนกลุ่มควากับกลุ่มผู้ถูกละเลย

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบโดยมี 5 ทางเลือก เป็นการ ตามตอบที่ให้เพื่อนร่วมห้องแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อเพื่อนเกี่ยวกับความ พพอใจในรูปร่างหน้าตา การให้คะแนนของเพื่อนแต่ละคนคิด 4, 3, 2, 1 และ 0 สำหรับดีมาก ค่อนข้างจะดี พอใช้ได้ ไม่ค่อยจะดี และไม่ดีเลยตามลำดับ คะแนนความ พพอใจในรูปร่างหน้าตาตามการรับรู้ของเพื่อน จะคัดจากการนำคะแนนของเพื่อน ๆ ใน ชั้นที่แสดงความเห็นเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาดังกล่าวมาเฉลี่ย

9. แบบสำรวจบุคลิกภาพ เป็นแบบสำรวจบุคลิกภาพทั่วไป ที่ สันธนิย์ ชีรเชียรประภา และคณะ (2513 : 55-64) ได้แปลและคัดแปลงมาจากแบบสำรวจ บุคลิกภาพแคลิฟอร์เนีย ไฮโคโลจิกส์ อินเวนทอรี (California Psychological

Inventory) ของแฮร์ริสัน จี กัฟ (Harrison G. Gough) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาแผนผังจิตของลักษณะบุคลิกภาพของเด็กรุ่นไทย จากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับการวัดบุคลิกภาพของคนไทย โดยได้รับการตรวจสอบจากคณาจารย์รวม 25 ท่าน แล้วหาความเที่ยงของแบบสำรวจที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว โดยวิธีแบ่งครึ่ง (Split-half) ในแต่ละลักษณะ โดยที่กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ปีที่ 4 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นชาย 30 คน และหญิง 30 คน จากนั้นคัดเลือกเฉพาะลักษณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเกิน 0.4 ไว้ ซึ่งมีจำนวน 16 ลักษณะดังต่อไปนี้

<u>ลักษณะบุคลิกภาพ</u>	<u>ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง</u>
ความมีอำนาจเหนือผู้อื่น (Do)	0.80
ความสามารถที่จะบรรลุถึงสถานภาพ (Cs)	0.74
การเข้าสังคม (Sy)	0.44
การวางตัวในสังคม (Sp)	0.62
การยอมรับตนเอง (Sa)	0.46
ความรู้สึกว่าตนเองมีความเป็นอยู่ที่ (Ib)	0.80
ความรับผิดชอบ (Re)	0.57
การควบคุมตนเอง (Sc)	0.70
ความอกหน (To)	0.79
การสร้างความประทับใจให้แก่ผู้อื่น (G1)	0.52
ลักษณะที่พบในคนส่วนมาก (Cm)	0.46
สัมฤทธิ์ผลที่เกิดจากการทำตามผู้อื่น (Ac)	0.59
สัมฤทธิ์ผลที่เกิดจากความเป็นตัวของตัวเอง (A1)	0.71
ประสิทธิภาพทางสมอง (Ie)	0.69
ความยืดหยุ่นใจ (Fx)	0.73
ความมีลักษณะของหญิง (Fe)	0.73

สำหรับความตรงนั้นผู้แปลมิได้หาไว้ โดยอ้างจาก กัฟ ที่กล่าวไว้ว่า แบบสำรวจบุคลิกภาพแคลิฟอร์เนีย ไฮโคโลจิส อินเวนทอรี เป็นแบบสำรวจที่มีความตรงตามสภาพการวัด (Concurrent Validity) ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แบบสำรวจบุคลิกภาพฉบับภาษาไทยที่ ค้นสนีย์

ฉีร เข็ยรประภา และคณะ ไคแปลไวม่าเป็นเครื่องมื่อที่ไชในการวิจัย เพราะเห็นว่าเป็นแบบสำรวจที่มีความเที่ยงและยานการตรวจสอบจากผูทรงคุณวุฒิแล้วว่าเหมาะสมกับการวัดบุคลิกภาพของเด็กวัยรุ่นไทย ซึ่งเป็นเด็กในลักษณะเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่งที่ไชในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ลักษณะของแบบสำรวจเป็นแบบเลือกตอบวาร์จริงหรือไม่จริง มีจำนวนข้อกระทงหังสิ้น 294 ข้อ การตรวจให้คะแนนเป็นไปตามเกณฑ์ คั่นสนัย ฉีร เข็ยรประภา (2513 : 61-64) กำหนดขึ้นตามแบบสำรวจบุคลิกภาพแคลิฟอร์เนีย ไชโคโลจิสต์อินเวนทอรี

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมื่อที่ไชในการวิจัย

ในส่วนของแบบทดสอบและแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองคือ แบบทดสอบทางสังคมมิติ แบบสอบถามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว แบบสอบถามฐานะการเป็นผู้นำ และแบบสอบถามความพอใจในรูปร่างหน้าตาตามการรับรู้ของเพื่อน ไคมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการตามขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ไครายละเอียดเกี่ยวกับตัวแปรตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. รวบรวมข้อมูลที่ได้แล้วสร้างเป็นข้อคำถามโดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจปรับปรุงแก้ไขจากนั้นนำไปให้ผูทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน (รายนามผูทรงคุณวุฒิแสดงไว้ในภาคผนวก ก) ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและภาษาที่ไชเพื่อให้ไคข้อคำถามที่ครอบคลุมเนื้อหาและภาษาที่ไชสื่อความหมายชัดเจนเป็นที่เข้าใจตรงกัน
4. รวบรวมขอเสนอแนะที่ไคจากผูทรงคุณวุฒิมาปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง แล้วแก้ไขปรับปรุงเป็นแบบทดสอบและแบบสอบถามที่สมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยไคติดต่อขอคำปรึกษาและขอความร่วมมือจากฝ่ายแนะแนวของโรงเรียนสาธิตแต่ละแห่ง โดยขอไชเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงโมงแนะแนว

หรือชั่วโมงอื่น ๆ ตามความเหมาะสมรวมจำนวน 3-4 ครั้ง สำหรับห้องเรียนแต่ละห้อง และยังคงได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากอาจารย์ฝ่ายแนะแนวในการร่วมมือดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. การเก็บข้อมูลในแต่ละครั้ง จะเก็บจากนักเรียนทุกคนในห้องเรียน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกและเหมาะสม แลวนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาคัดเลือกไว้เฉพาะส่วนของนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมีคิเป็นดาว และบุคคลเฉลย ซึ่งจะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ก่อนทำการเก็บข้อมูลจากนักเรียนในแต่ละห้อง ผู้วิจัยได้แจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บข้อมูลและประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยให้นักเรียนทราบ รวมทั้งกระตุ้นและจูงใจให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม แบบวัด แบบสำรวจ และแบบสอบถามต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจและจริงจัง โดยการแสดงผลแล้วแจ้งผลการตอบคืนให้นักเรียนทราบเป็นการส่วนตัวและความลับ เช่น รัศบีชเชาวนปัญญา (IQ) บุคลิกภาพทั่วไป 16 ค่าน เป็นต้น

3. การดำเนินการเก็บข้อมูล มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ครั้งที่ 1 ให้นักเรียนตอบแบบทดสอบทางสังคมมีคิ และแบบสำรวจบุคลิกภาพทั่วไปโดยดำเนินการดังนี้

ก. แจกแบบทดสอบ ทางสังคมมีคิให้นักเรียน อธิบายวิธีทำ เมื่อเข้าใจแล้วจึงให้นักเรียนลงมือทำ

ข. เก็บรวบรวมแบบทดสอบทางสังคมมีคิแล้วจึงแจกแบบสำรวจบุคลิกภาพทั่วไป และกระดาษคำตอบให้นักเรียน อธิบายวิธีทำแล้วจึงให้นักเรียนลงมือทำเมื่อหมดชั่วโมงจึงเก็บแบบสำรวจบุคลิกภาพทั่วไป และกระดาษคำตอบคืนสำหรับผู้ที่ยังไม่เสร็จซึ่งมีส่วนน้อย ให้นำทำต่อในวันหลังหรือให้นำกลับไปทำที่บ้าน

ค. แจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้าว่า สัปดาห์หน้าในชั่วโมงวิชาแนะแนว จะทำการวัดรัศบีชเชาวนปัญญา (IQ) ซึ่งการแจ้งให้ทราบล่วงหน้านั้นเพื่อที่จะให้นักเรียนได้มีการเตรียมพร้อมในค่านจิตใจและสุขภาพ

ครั้งที่ 2 ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามรัศบีชเชาวนปัญญา โดยดำเนินการดังนี้

ก. แจกกระดาษคำตอบของแบบสอบถามรัศบีชเชาวนปัญญาแล้วให้นักเรียนกรอก ชื่อ-นามสกุล รัศบีชเชาวนปัญญา โรงเรียน

ข. แจกแบบสอบถามวิธีสําคัญตามมาตรฐานโดยให้นักเรียน เปิดแบบสอบถามที่จะใ้รับอนุญาต อธิบายวิธีทำ วิธีตอบ พร้อมยกตัวอย่างให้นักเรียน ทราบ หากมีปัญหามาให้ซักถาม เมื่อนักเรียนเข้าใจแล้วจึงให้เริ่มลงมือทำ โดยกำหนด เวลาในการทำครั้งนี้ 40 นาที

ค. แจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้าว่า ในสัปดาห์ต่อไป จะเก็บ ข้อมูลที่เกี่ยวกับระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของบิดามารดา ขอให้นักเรียน เตรียมการตอบแบบสอบถามให้พร้อม

ครั้งที่ 3 ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ของครอบครัว แบบสอบถามฐานะการเป็นผู้นำ แบบสำรวจทัศนคติในการเรียน แบบวัด อคติในทัศนคติ แบบวัดแรงจูงใจใ้สัมฤทธิ์ และแบบสอบถามความพอใจในรูปร่างหน้าตา ความการรับรู้ของเพื่อน

ก. แจกแบบสอบถามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว แบบสอบถามฐานะการเป็นผู้นำ และแบบสำรวจทัศนคติในการเรียน อธิบายวิธีทำ วิธีตอบ เมื่อเข้าใจจึงให้นักเรียนลงมือทำ

ข. เมื่อนักเรียนคนใดตอบเสร็จ แจกแบบวัดอคติในทัศนคติและ แบบวัดแรงจูงใจใ้สัมฤทธิ์ให้นักเรียนทำต่อไป เนื่องจากวิธีการทำเหมือนกับวิธีการ ทำแบบสำรวจทัศนคติในการเรียน

ค. เมื่อนักเรียนทุกคนทำเสร็จแล้ว จึงยกตัวอย่างเหตุการณ์ บางอย่างพร้อมอธิบายวิธีทำแบบสอบถามความพอใจในรูปร่างหน้าตาตามการรับรู้ของ เพื่อน เมื่อนักเรียนทุกคนเข้าใจ จึงแจกแบบสอบถามให้นักเรียนลงมือทำ

ครั้งที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลที่ยังใ้ใ้ไม่ครบสมบูรณ์ จากเครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะใ้ในนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมใ้เป็นคาวและใ้ถูกละเลย ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สำหรับห้องเรียนที่ใ้ใ้ข้อมูลครบถ้วนแล้วจะใ้ใ้ใ้ชั่วโมงที่ 4 นี้

4. การเก็บข้อมูลใ้ในส่วนของเกรกเฉลียประจําภาคใ้ ปีการศึกษา 2530 ค้คลอกจากใ้ฝ่ายทะเบียนและใ้วัดผลของโรงเรียน หรือใ้ที่อาจารย์ประจําชั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาดังแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2530 จนถึงวันที่ 30 มกราคม 2531

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีสถิติ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) ซึ่งเป็นวิธีวิเคราะห์หนึ่งที่สามารถคัดเลือกตัวแปรชุดหนึ่งซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการศึกษา โดยจะชี้ให้เห็นว่าการเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งนั้นขึ้นอยู่กับตัวแปรอะไรบ้าง สมการที่โคจระในค่านำหนักหรือค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรที่สามารถนำมาใช้ในการคาดประมาณการเป็นสมาชิกของกลุ่ม และบ่งชี้ถึงน้ำหนักหรือความสัมพันธ์ของตัวแปรในสมการนั้นต่อการเป็นสมาชิกของกลุ่ม สมการที่โคจระ เรียกว่า สมการจำแนกประเภท (Discriminant Function) โดยใช้วิธีการแบบมีขั้นตอน (Stepwise Method) ซึ่งเป็นวิธีการคัดเลือกตัวแปรให้เหลือจำนวนน้อยที่สุดแต่มีความสามารถในการใช้เป็นตัวจำแนกมากที่สุด จะสามารถทำได้โดยใช้การคัดเลือกตัวแปรทีละตัวโดยที่จะหาตัวแปรที่ดีที่สุดตัวแรกและตัวแปรที่ดีที่สุดตัวที่สองที่จะทำให้สมการจำแนกประเภทมีความสามารถจำแนกประเภทได้ดีที่สุด จากนั้นก็จะเลือกตัวที่สามและตัวต่อไปที่จะช่วยการจำแนกให้ดีขึ้นตามลำดับ ในแต่ละขั้นตอนตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกมาก่อนแล้วนั้น อาจถูกตัดทิ้งไปหากพบว่าเมื่อนำมารวมกับตัวแปรตัวอื่น ๆ แล้วไม่ช่วยให้สามารถจำแนกประเภทได้ดีขึ้น ซึ่งรายละเอียดของวิธีการวิเคราะห์จำแนกประเภทจะแสดงไว้ในภาคผนวก จ

การวิเคราะห์จำแนกประเภทในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์จำแนกประเภท 2 กลุ่ม คือ กลุ่มดาว (Star) และกลุ่มบุถูกละเลย (Neglectee) โดยทำการแยกวิเคราะห์เป็นระดับชั้นการศึกษา คือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 สำหรับการวิเคราะห์นั้นใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS -X (Statistical Package for the Social Science - X) ของสถาบันคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย